

ПОПУЛЯРНА
УКРАЇНСЬКА МІФОЛОГІЯ
У ДВОХ КНИГАХ

Світ пішов від тіла Перуна.
Сонце утворилося із лику його,
Зоря — від уст, Місяць — від грудей,
Дощ — від сліз, Небо — від черепа його,
каміння — від костей, вода — від крові,
ліси й трави — від волосся,
хмари — від мозку, вітер — його подих,
грім — слово, а блискавка — його погляд.

ПОПУЛЯРНА УКРАЇНСЬКА МІФОЛОГІЯ

Книга перша

Автор та упорядник
Валерій Войтович

УДК 82-3:398(03)
ББК 82.3(4УКР)я2
П57

Серія «Керниця»
заснована 2005 року

П57 Популярна українська міфологія : в 2 кн. — Кн. 1 / Автор та упорядник В. Войтович ; за ред. Н.В. Корнійчук.— Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2013. — 728 с. : іл. + 48 с. : іл. вкл. — (Серія «Керниця»)

ISBN 966-692-830-2 (серія)
ISBN 978-966-10-1260-7

У цій своєрідній енциклопедії розповідається про багатий та яскравий міфопоетичний світ наших Предків і їх нерозривний зв'язок з Матір'ю-Природою, з якою вони жили у злагоді та гармонії, і з якою пов'язана велика кількість народних уявлень, звичаїв та обрядів, вірувань, повір'їв тощо. Цей світогляд, світосприйняття та ментальність не втрачені і сьогодні — вони оживають на сторінках книг, в яких зібрані легенди і міфи давніх часів. Вірування і легенди стародавніх часів у книзі подані з максимальною повнотою.

Для широкого кола читачів, які прагнуть свідомого розуміння коренів історії та культури свого народу.

УДК 82-3:398(03)
ББК 82.3(4УКР)я2

ISBN 966-692-830-2 (серія)
ISBN 978-966-10-1260-7

© Валерій Войтович, передмова, тексти,
упорядкування, 2012
© Навчальна книга — Богдан, майнові права, 2013

ЗОРЯНИЙ ШЛЯХ ПРЕДКІВ

Єдиносущий всеправедний Боже! Могутній Роде та премудра Ладо! Ви подарували як нашим пращурам, так і їхнім нащадкам наймилішу, найродючішу в світі Землю-Матінку, ім'я якої — Україна.

О Оратаніє-Україно! Твій багатотисячлітній зоряний шлях увінчаний святою правдою пам'яті та слави надзвичайної мужності, мудрості, високого духу безсмертних Расинів — синів Сонця:

- загадкові Орії, таємничий Сур'яград — град Сонця, наймогутніші стародавні племена сумерійців, пелазгів, етрусків, венеців, гунів, борусів, карпів, антів, склавенів, сарматів, фракійців, амазонок, скіфів;
- найавторитетніші вчені підкреслюють, що українські землі — колыска європейської цивілізації, епіцентр давньої протокультури. Англійські історики Кларк і Пігот зазначали: «Між Карпатами й Кавказом — місце індоєвропейської групи народів. Вони — предки киммерійців, скіфів (скотів). Середній Схід, Індія, Пакистан, Месопотамія, Близький Схід колонізовані людьми з території України»;
- наші Предки — це не тільки волиняни, руси, поляни, древліани, укри, кривичі, дуліби і т. д. З «Велесової Книги» ми і орії, і кіморії, і словени, і скоти, і скіфи, і руськоляни, і анти, — це все — ми українці;
- півтори тисячі років наші Предки жили вільними, обираючи та знімаючи керівників своїх (ВК, 46). Земля наших Предків існує уже понад 20 тисяч років;
- 625 року до н. е., по смерті отця Оря, Київ заснував град Київ, який вперше став столицею (ВК, 33);
- імена ватажків — Атилла (правив 434–453 рр.) — найзнаменитіший військовий та політичний діяч свого часу. Володар найсильніших племен наводив жах на обидві імперії римського світу. Імперія Атилла простягалася від Волги на сході до Рейну на заході, від Балтицького моря на півночі та Північного Кавказу на півдні, Мундзук — батько Атилла, Вледа — брат Атилла, Руа (Роус, Роїл) — Великий Князь давніх українців (гунів) в 412–434 рр., Октар — брат Руа, Плінта — скіф, тобто українського або готського походження, консул 419 р. Дійшов до вершин влади в ієрархії Східної Римської (Візантійської) імперії, Скіф, Валамер, Мезенмир, Бож, Славен, Беріх та багато інших — мають або яскраво виразне українське походження, або можуть бути легко виведені з української мови;
- наші Предки зупинили залізні легіони римлян на Дунаї, а горді римляни працювали у рабстві на наших полях (ВК, 29);
- добре обізнані з військовою справою, зокрема, тактикою нічного бою, облогою та штурмом фортець і укріплень городищ; в бойових діях проти сильних суперників використовували кочовиків; в країні не було рабства, а полонених відпускали на волю (ВК, 11а); важливі справи вирішували на загальному віче;

- величні оборонні споруди — земляні вали, високі могили; стародавні укріплені земляними валами городища площею в сотні гектарів, які предки ставили колом (ВК, 176); назва місцевого населення склоти промовисто про це говорить; теслі та будівники городищ відзначалися високою майстерністю та витонченим смаком. В їжу вживали просо, ячмінь, жито, пшеницю, яловичину, рибу, а з хмільних напоїв — медовуху, вино та пиво; «Велесова Книга» зберегла нам ім'я винахідника хмільного напою з меду і його ім'я Квасур (ВК, 22);
- у пам'яті народній дійшли до наших днів назви могил: Кам'яна, Сувора, Товста, Висока, Стрімка, Страшна, Сахнова, Семибратня, Гостра, Чорна, Лита, Лугова, Зольна, Гайманова, Гарман, Хомина, Чечелина, Драна Кохта, Реп'яхувата, Огуз, Олександрополь, Смолівська, Вербівська, Чортотлик, Савур, Солоха, Вибла, Переп'ятиха... і ще більше — безіменні. Хто їх насипав? За чиїм наказом? Молодиці, які довго були не в змозі завагітніти (народні перекази зберегли ці факти), ходили до високих могил, лягали на їх вершинах... і — відбувалося диво зачаття.
- у V ст. земля давніх українців обіймає терени Скіфії, тобто північніше нижньої течії Дунаю (за Істром), та на схід від Карпат;
- дорогих гостей зустрічали співами, хлібом-сіллю та чаркою вина;
- на голові знатних осіб — чуб (оселедець);
- волхви — стародавні жерці та їхні вражаючі знання з астрології, медицини, географії, будівництва; писемність, яка використовувала грецькі букви, виникла набагато пізніше, ніж та писемність, якою були написані книги волхвів;
- найдавніший ритуальний календар II–V століття н.е., знайдений у поселенні Мезиня, що на Чернігівщині;
- живуть в постійних помешканнях (хатинах), а керівна верхівка — в хоробах. Будівлі, яким щонайменше 10–12 тисяч років, подібні до українських хат-мазанок. Стіни, вікна, двері, карниз печі, поріг були орнаментовані з використанням червоної охри, які не лише прикрашали, але й були магічними оберегами-молитвами від злих сил і залученням добрих. Разом з тим в оселях були круглі віконця. Примітивні мазанки на території Риму появилися лише три тисячі років тому;
- санскрит — єдина мова, якою наші прародителі говорили 5000 років тому. Сьогодні вона відчутна в усіх індоєвропейських мовах світу;
- Бог — стародавнє українське слово, як і молитва, храм, віттар, небо, пекло, душа... Вони старіші за слова Саваоф, Єгова, Адам, Мойсей, Аллах;
- малюнкам прапрадавніх митців — 20 тисяч років, а знайдені вони в святилищах Оріані-України;
- колесо — то символ та основа цивілізації. Нещодавно біля села Старосілля на Херсонщині археологи знайшли два дерев'яні вози, яким більше п'яти тисяч років;
- сумерійці першими в світі створили для своїх дітей школи; мали свою абетку та клинописне письмо;

ЖАР-ПТИЦЯ

ПРО ЖАР-ПТИЦЮ

Жар-птиця — чарівний вогнистий птах, який прилітає з тридесятого царства. Інша назва Жар-птиці — *Крешана*, яка бере вогонь у бога Сонця, креше ним з неба, посилаючи його всюди — і в дерево, і в камінь. Воскреснути — це саме викресати живий вогонь, жар тієї птиці, що креше з неба блискавиці. Жар-птиця живе у царстві бога Неба в золотому палаці, у золотій клітці, і сама вся з золота. У глибоку північ вона прилітає в сад і освітлює його так яскраво, ніби тисяча вогнів; навіть одному перу з її хвоста ціна ні мало ні багато — більше цілого царства, а самій пташці й узагалі ціни нема!.. Вона їсть золоті молодильні яблука, які дарують красу, вічну молодість і безсмертя. Коли співає Жар-птиця, з її дзьоба сиплються перлини. Вона здатна перевтілюватися в червоного і чорного коня. Червоний кінь — то Сонце, що жаром дихає, з ніздрів у нього пашисть вогонь, а чорний, вороний кінь — то нічне небо. Ці коні-птахи переносять душі померлих у тридесяте царство, тобто у вирій. Не випадково в українських казках герой не може окремо здобути ні Жар-птицю, ні вогняного коня, ні царівну-золотоволоску. Це сутності космогонічні й нероздільні.

Що ж до самого зображення птиці, то його разом із Світовим деревом, тваринами, солярними знаками, чоловічою та жіночою постатями, бачимо на лезі бойової сокири золеничого рогу (II тис. до н.е), знайденої поблизу села Дударкова Київської області.

ПРО ЖАР-ПТИЦЮ ТА ВОВКА

Було в одного царя три сини — два розумних, а третій дурень. От прийшли вони до батька до свого та й просять, щоб він відпустив їх поїздити по світу, подивитися на інші царства. Батько вислухав їх і каже:

— Вибирайте собі коней з табунів яких завгодно і їдьте, куди хочете.

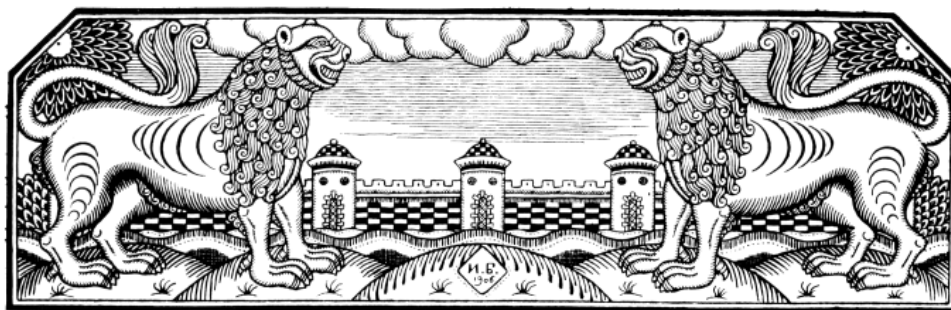
От пригнали ті табуни; почали вони вибирати.

Обидва старші вибрали коней щонайкращих, а менший узяв найпоганішого коня. Зібравшись, виїхали вони усі троє однією дорогою, їдуть та їдуть. Коли дивляться — стоять три стовпи і від кожного стовпа йде дорога: одна прямо, друга наліво, а третя направо. На

Іван-царевич і Жар-птиця.
Ілюстрація до народної казки «Іван-царевич, Жар-птиця і Сірий Вовк». Худ. Іван Білібін. 1899

ЛЬОДЯНЕ ЦАРСТВО

За льодяними горами, за синіми морями жив собі бідний чоловік. І було в нього діточок, як в решеті дірочок, та ще одним більше. Всі дістали якесь ремесло, лише наймолодший Василь не мав свого хліба.

Батько й каже синам:

— Навчіть його якомусь ремеслу, бо пропаде.

Один брат обіцяє вивчити Василька на столяра, другий — на коваля, третій — на кравця. Кожен прихвалює своє ремесло, а Василько відмовляється.

— Я хочу бути лише майстром на тисячу рук, — каже він. — А хліб ваш задарма їсти не буду, піду у світ.

Зібрався хлопець у дорогу. Іде день, два, тиждень і придивляється, як народ бідує. Прийшов у одну країну, а там люди з голоду вмирають. Спитав у стрічного чоловіка:

— Чому ваша держава така бідна?

— У нас земля нічого не родить, — відповідає чоловік. — Одним кінцем наша держава досягає до льодяного царства. У тому царстві дуже лихий цар. Своїх людей винищив, та й до нас добирається. Відчиняє ворота на кордоні, морози та заметіль до нас жене, і весь урожай пропадає.

Вислухав хлопець і надумав у льодяну країну йти та з лихим царем поборотися. Пішов у той бік, звідки найдужче морозом тягло. По дорозі надібав хатину, в якій сиділа стара жінка.

Зайшов до хати, а жінка питає:

— Як ти сюди потрапив, коли тут і птах не пролітає?

Розказав хлопець, хто він, куди йде. Баба нагодувала його і каже:

— Може, мій син Сонце допоміг би тобі.

Ввечері Сонце додому повернулося таке втомлене, що й заговорити з ним не можна було. І вирішив Василько до ранку чекати. Встав раніше від Сонця, став на порозі і чекає.

Прокинулося й Сонце. Надвір біжить і кричить до парубка:

— Відступися з дороги, бо в мене кожна хвилина дорога.

— Вислухай мене, — просить хлопець. — Я йду в льодяний край, та як мені царя перемогти?

— Спершу заслужи, щоб я тобі допомогло, — відповіло Сонце і по небу побігло.

Пішов Василько далі. Раз лиш чує жалібний голос. Бачить — за горбком білий ведмідь лапу облизує. Злякався хлопець, а ведмідь проговорив:

— Допоможи мені, і я тобі віддячуся. За мною гнався льодяний цар, і я лапу покалічив.

Оглянув Василько лапу ведмедя, видер шматок із сорочки і перев'язав рану. Ведмідь мовив:

— На тебе чекає велика біда. Тут маєш три мої волоски. Як треба буде допоміти, потреш їх. Пішов Василько далі. Ввечері розпалив ватру. Гріється і дрімає. Коли чує голос:

— Щасливий чоловік, що коло вогню спить.

— Щасливий, бо льодяної бороди не має, — озвався другий голос.

Відкрив хлопець очі, а коло нього стоять маленькі чоловічки.

— Чи й ти тікаєш з льодяного царства? — питає один.

— Не тікаю, а хочу льодяного царя знищити, — відповідає Василько. — Лише не знаю, куди мені йти.

— Ми покажемо тобі дорогу, — кажуть чоловічки. — Та спочатку розтопи наші бороди.

Взяв хлопець із ватри головню, приклав до льодяних борід, і вони відпали. Зраділи чоловічки і подарували Василькові свисток.

— Як треба буде нашої допоміти, — порадили вони, — свиснеш у цей свисток.

Іде Василько далі. Вийшов на високу, до неба, гору і лізе рачки, щоб зірок головою не зачепити.

Довго ліз Василько, поки дістався до снігової долини. Втомився і згадав про три волоски. Як потер ними, з'явився ведмідь і спитав:

— Що накажеш?

— Понеси в льодяний край.

— Я понесу, але там у десять раз сильніші морози.

— Все одно неси, — наказав Василько і сів на ведмедя.

Чим ближче було до льодяного царя, тим холодніше ставало. Хлопець уже ледве говорив. Тоді згадав про подарований свисток. Подув у нього, і нараз прибігли два маленькі чоловічки.

— Чоловіче добрий, вертайся, бо замерзнеш, — просили вони.

— І не говорять таке, — відповів Василько. — Ліпше біжить до Сонця і скажіть йому, що я замерзаю в льодяній країні.

Чоловічки побігли, а ведмідь зігрів Василька своїм тілом і далі несе в льодяний край. Дивиться хлопець — довкола людей заморожених видимо-невидимо. Роздивлявся та й сам замерз і з ведмедя впав.

А чоловічки якраз потрапили до Сонця, коли воно відпочивати йшло. Розказали про Василька, що гине в льодяному царстві і просить допомоги. Сонце подумало і сказало:

— Не смію я із своєї дороги сходити. Але почекайте до ранку, як мені сон скаже.

Що снилося Сонцю, я не знаю. Та вранці воно на годину раніше прокинулося, збігло на льодяну гору, і сталося диво: сніг і лід розтанули, заморожені люди, звірі, дерева ожили. І Василь прокинувся. Сів на ведмедя й далі до льодяного царя їде.

Але воювати вже не було з ким — льодяний цар загинув від Сонця.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Антонич Б.І.* Повне зібрання творів / Упоряд. Данила Ільницького.— Львів: Літопис, 2009.— 968 с.
- Афанасьев А.Н.* Народные русские сказки.— Москва: Худож. л-ра, 1957.— Т.1.— 515 с.; Т. 2.— 510 с.; Т. 3.— 572 с.
- Афанасьев А.Н.* Поэтические воззрения славян на природу. Опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований в связи с мифическими сказаниями других родственных народов. В трех томах.— Москва: Современный писатель, 1995.— Т. 1.— 416 с.; Т. 2. — 400 с.; Т. 3. — 416 с.
- Білик І.І.* Меч Арея.— К.: Дніпро, 1990.— 448 с.
- Білик І.І.* Похорон богів.— К.: Видавництво А.С.К., 1990.— 480 с.
- Болтарович З.Є.* Народна медицина українців.— К.: Наукова думка, 1990.— 232 с.
- Боровський Я.Є.* Світогляд давніх киян.— К.: Наукова думка, 1992.— 176 с.
- Булашев Г.О.* Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. — К.: Довіра, 1992.— 414 с.
- Велесова Книга: Легенди. Міти. Думи / Упорядкування, ритмічний переклад, підготовка перекладного й автентичного текстів, стаття, довідкові матеріали Б.І. Яценка. За редакцією В.А. Довгича.— К.: Велесич, 7502 (1994).— 316 с.
- Велецкая Н.Н.* Языческая символика славянских архаических ритуалов. — Москва: Наука, 1978.— 239 с.
- Весілля. У 2-х кн.— К.: Наукова думка, 1970.— Кн. 1.— 455 с.; Кн. 2.— 479 с.
- Весільні пісні. У 2-х кн. / Упоряд. М.М. Шубравської.— К.: Дніпро, 1988.— 475 с.
- Виноградова Л.Н.* Колядование. Колядные песни // Славянские древности: Этнолингвистический словарь.— Москва: Международные отношения, 1999.— Т.2.— С. 570-575.
- Виноградова Л.Н., Толстая С.М.* Деда. Иван Купала // Славянские древности: Этнолингвистический словарь.— Москва: Международные отношения, 1999.— Т.2.— С. 43-45: 363-368.
- Вістуні весні: Українські поетеси — дітям.— Львів, 2004.
- Валенцова М.М.* Карачун // Славянские древности: Этнолингвистический словарь. — Москва: Международные отношения, 1999.— Т.2.— С. 468-469.
- Вовк Хв.К.* Студії з української етнографії та антропології.— К.: Мистецтво, 1995. — 336 с.
- Войтович В. М.* Сокіл-Род. Легенди та міфи стародавніх українців.— Рівне: Оріана, 1997.— 332 с.: іл.
- Войтович В. М.* Українська міфологія.— К.: Либідь 2002.— 664 с.: іл.
- Войтович В. М.* Генеалогія богів давньої України.— Рівне, 2007.— 556 с.: іл.
- Волинські щедрівки / Зіб. та упоряд. В. Давидюк.— Луцьк, 2008.
- Воропай О.* Звичаї нашого народу /Етнографічний нарис/.— К.: Оберіг, 1991.— Т. I.— 455 с.; Т. II.— 447 с.
- Гальковський Н.М.* Борьба христианства с остатками язычества в Древней Руси. — Харьков, 1916.— Т. I-II.— 308 с.
- Гармаш (Литвин) А.* Голос утопленого села.— Кагарлик, 2007.— 148 с.
- Героїко-фантастичні казки / Упоряд. І. Березовський. — К.: Дніпро, 1984.— 366 с.
- Геродот.* Історія в дев'яти книгах.— К.: Наукова думка, 1993.— 756 с.
- Гнатюк В.М.* Знадоби до української демонології // Етнографічний збірник.— Львів, 1904.— Т. 15.
- Гнатюк В.М.* Останки передхристиянського релігійного світогляду наших предків // Українці: народні вірування, повір'я, демонологія.— К.: Либідь, 1991.— С. 383-406.
- Гнатюк В.М.* Нарис української міфології. — Львів: Інститут народознавства НАН України, 2000.— 264 с.
- Гоголь М.* Вечори на хуторі біля Диканьки. — К., 1982.
- Гоголь М.* Вій. — К.: Дніпро, 1989.— 168 с.
- Гоголь М.* Зібрання творів у семи томах.— К., 2008.— Т.1-2.
- Головацький Я.Ф.* Виклади давньослов'янських легенд, або міфологія.— К.: Довіра, 1991.— 94 с.
- Гомер.* Іліада. / Пер. із старогрец. Борис Тен.— К.: Дніпро, 1978.— 431с.

- Громовиця Бердник*. Знаки карпатської магії (Таємниця старого мольфара).— К.: Зелений пес, 2006.— 368 с.
- Грушевський М.С.* Історія України-Руси.— К.: Наукова думка, 1991.— Т. I.— 649 с.
- Грушевський М.С.* Історія української літератури.— К.: Либідь, 1993.— Т. III.— 285 с.
- Грушко Е.А., Медведев Ю.М.* Русские легенды и предания. — Москва: Изд-во Эксмо, 2006.— 672 с.
- Гуменна Докія*. Благослови, Мати. — К.: Вид. дім «КМ Akademia», 1995.— 288 с.: іл.
- Гура А.В.* Символика животных в славянской народной традиции (Традиционная духовная культура славян / Современные исследования).— Москва, Индрик, 1997.— 912 с.
- Давидюк В.Ф.* Українська міфологічна легенда.— Львів, 1992.— 175 с.
- Давидюк В.Ф.* Первісна міфологія українського фольклору.— Луцьк, 1997.— 296 с.
- Давидюк В.Ф.* Кроковеє колесо.— К.: Наукова думка, 2002.— 188 с.
- Данилюк А.Г.* Українська хата.— К.: Наукова думка, 1991.— 112 с.
- Дідо-всевідо*: Закарпатські народні казки. — Ужгород, 1969.
- Дніпрова Чайка*. Під самого Купала / Винничук Юрій. Чорт зна що.— Львів, 2004.— 752-753 с.
- Доленга-Ходаковський З.* Про слов'янщину перед християнством // Фольклористичні зошити. Збірник наукових праць.— Луцьк, 2007.— Вип. 10.— С. 191-201.
- Дьяченко Григорий*. Полный церковно-славянский словарь (репринтное воспроизведение издания 1900 г.).— Москва: Издательский отдел Московского Патриархата, 1993.— 1128 с.
- Українські замовляння.— К.: Дніпро, 1993.— 309 с.
- Закарпатські казки Андрія Калина.— Ужгород, 1955.
- Заревич Ф.* Чудний цвіт // Огненний змії: Фантаст. твори укр. письменників XIX ст. / Упоряд. Ю. Винничика. — К., 1990. — С. 253-256.
- Західне Полісся: Історія та культура / Упоряд. А.М. Українець.— Рівне: видавець Зень О.М., 2006.— 304 с.
- Зачаровані казкою: Укр. народ. казки Закарпаття / У зап. П. Лінтура; упоряд. І. Сенька, В. Лінтура. — Ужгород, 1984.
- З живого джерела.— К.: Рад. школа, 1990.— 512 с.
- Золота вежа: укр. народ. казки, легенди, притчі, перекази, загадки та приповідки / Упоряд., зап. текстів, С. Пушик.— Ужгород, 1983.
- Золота скриня. — Луцьк, 1996.
- Золотослав. Поетичний космос Давньої Русі / Упоряд., передм. та пер. М.Москаленка.— К.: Дніпро, 1988.— 295 с.
- Зуева Т.В.* Волшебная сказка.— Москва: Прометей, 1993.— 240 с.
- Иванов В.В., Топоров В.Н.* Бог, Дый // Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2-х т.— Москва: Рос. энциклопедия, 1997.— Т.1.— С. 177; 416.
- Історія української культури в п'яти томах: Історія культури давнього населення України.— К.: Наукова думка, 2001.— Т.1.— 1136 с.; іл.
- Казки одного села. Зап. текстів П. Лінтура. Упоряд. Ю. Туряниці. — Ужгород, 1979.
- Казки Покуття / Зап., упоряд. М. Зінчук. — Тернопіль, 2005.
- Казки про тварин / Упоряд. І. Березовського. — К, 1976.
- Калинова сопілка: Антологія української народної творчості: Казки, легенди, перекази, оповідання / Упоряд., передм., прим. О.Ю.Бріциної, Г.В.Довженок, С.В.Мишанича.— К.: Веселка, 1989.— 615 с.
- Кара-Васильєва Т.В., Чорноморець А.Д.* Українська вишивка.— К.: Либідь, 2002.— 160 с.
- Каляндрук Т.* Загадки козацьких характерників.— Львів, 2006.— 272 с.
- Килимник С.* Український рік у народних звичаях в історичному освітленні.— Факс. вид.— К.: Обереги, 1994.— Кн. I, т. 1 (Зимовий цикл); т. 2 (Весняний цикл).— 400 с.; Кн. II, т. 3 (Весняний цикл); т. 4 (Літній цикл).— 528 с.
- Кіндратенко А.* Європейські гуни в описах давніх авторів.— Харків: Курсор, 2007.— 358 с.
- Китова С.А.* Водіння куста на Поліссі // Народна творчість та етнографія.— 1972.— № 3.
- Климець Ю.Д.* Купальська обрядовість на Україні.— К.: Наукова думка, 1990.— 142 с.

- Ковальчук В.П.* Ой дай, Боже, за рік Куста діждати.— Рівне, 1995.— 56 с.
- Колядки та щедрівки / Упорядник О.І. Дей. Редактор М.Т. Рильський.— К.: Наукова думка, 1965.— 804 с.
- Королева Наталена.* Легенди старокиївські.— К.: Школа, 2006.— 250 с.
- Костомаров М.І.* Слов'янська міфологія.— К.: Либідь, 1994.— 384 с.
- Кравців Б.* Мітологія Української землі // Історія української культури (видання І. Тиктора).— К.: Обереги, 1993.— І зшиток. — 80 с.
- Кравців Б.* Поезії.— Львів, 1993.
- Кримський А.* Звенигородщина з погляду етнографічного та діалектного // Народна творчість та етнографія.— 1991.— № 3.
- Культура і побут населення України.— К.: Либідь, 1993.— 288 с.
- Кун Н.А.* Легенды и мифы древней Греции.— Москва: Просвещение, 1975.— 464 с.
- Купер Дж.* Энциклопедия символов.— Москва: Золотой век, 1995.— 402 с.
- Купрієнко Х.* Недобрий віщун // Огненний змії: Фантаст. твори укр. письменників ХІХ ст. — К., 1990. — С. 94-100.
- Куровські Лада і Володимир.* Народження Богині. Священні знання слав'янського роду.— Тернопіль: Підручники і посібники, 2009.— 196 с.
- Курочкін О.В.* Українські новорічні обряди: «Коза» і «Маланка».— Опішне, 1995.— 392 с.
- Нечуй-Левицький І.С.* Світогляд українського народу: Ескіз української міфології. — К.: Обереги, 1992.— 88 с.
- Легенди Карпат. — Ужгород, 1968.
- Легенди та перекази / Упоряд. та приміт. А.А. Іоаніді; Вступ. ст. О.І. Дея.— К.: Наукова думка, 1985.— 399 с.
- Леся Українка.* З Ріг-Веди // Твори у п'яти томах.— К.: Художня література, 1954.— Т. IV.— С. 280-286.
- Лимич А.А.* У подиху Сонця. — Рівне: ПП ДМ, 2009.— 208 с.
- Літопис Руський: за Іпатіївським списком / Переклад з давньорус. Л.Є.Махновця; Відп. ред. О.В. Мишанич.— К.: Дніпро, 1989.— 591 с.
- Лозко Г.С.* Українське народознавство.— К.: Зодіак-ЕКО, 1995.— 368 с.
- Лозко Г.С.* Волховник. Православ.— К.: Сварог, 2001.— 144 с.
- Лозко Г. С.* Коло Свароже.— К.: Український письменник, 2005.— 222 с.
- Максимов С.В.* Нечистая, неведомая и крестная сила.— Санкт-Петербург: ТОО «ПОЛИСЕТ», 1994.— 448 с.
- Максимович М.О.* Дні та місяці українського селянина.— К.: Обереги, 2002.— 189 с.
- Маланюк Є.Ф.* Невичерпальність: Поезії, статті.— К., 2001.
- Манжура И.* Сказки и пословицы и т. п., зап. в Екатеринославской и Харьковской губ. — Харьков, 1890. — Т. 2.
- Маркевич Н.А.* Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян // Українці: народні вірування, повір'я, демонологія.— К.: Либідь, 1991.— С. 52-169.
- Маслова Г.С.* Орнамент русской народной вышивки.— Москва: Наука, 1978.— 207с.
- Матвеева Н.* Солнцеворот: праздники, обычаи, предания.— К.: Украинский центр духовной культуры, 1995.— 240 с.
- Мацюцький С.П.* Неприворотне зілля.— К.: Знання, 1985.— 32 с.
- Милорадович В.* Українська відьма. — К.: Веселка, 1993.— 72 с.
- Митрополит Іларіон.* Дохристиянські вірування українського народу.— К.: Обереги, 1992.— 424 с.
- Мифы народов мира: Энцикл.: В 2-х т. / Глав. ред. С.А.Токарев.— Москва: Рос. энцикл., 1997.— Т.1.— 671 с.; 1998.— Т. 2.— 719 с.
- Мицик В.Ф.* Ясне-красне Купайло; Ясен світ Коляди // Часопис «Українське відродження».— Гамільтон, Канада, 1992.— Ч.32-33.— С. 2-6; Ч.34-35.— С. 9-10.
- Мицик В.Ф.* Каша — мати наша: Етнол. нариси.— К., 2002.— 192 с.
- Мицик В.Ф.* За законом світового ладу: Трипільська цивілізація і світогляд укр. народу.— К.: МАУП, 2007.— 328 с.: іл.

- Мищенко М.О.* Народний календар.— К.: Веселка, 1995.— 126 с.
- Москаленко М.Н.* Фольклорний алфавіт давньоруського космосу // Золотослав. Поетичний космос Давньої Русі.— К.: Дніпро, 1988.— 295 с.
- Найден О.С.* Образ воїна в українському фольклорі.— К.: Вид. дім «Стилос», 2005.— 260 с.
- Наливайко С.І.* Таємниці розкриває санскрит.— К.: Просвіта, 2000.— 280 с.
- Народні пісні з батьківщини Івана Франка. — Львів, 2003.
- Нидерле Л.* Славянские древности.— Москва: Алетейна, 2000.— 590 с.
- Олександр Олесь.* Княжа Україна: Минуле України в піснях: Поема / Упоряд., вступ. слово та прим. Р.П. Радишевського.— К.: Веселка, 1991.— 143 с.
- Оширкевич О.* Звичаї водіння Куста на Волинському Поліссі.— Луцьк, 1997.
- Павленко Ю.В.* Дохристиянські вірування давнього населення України.— К.: Либідь, 2000.— 328 с.
- Пайк В.* Корінь безсмертної України.— Львів: Червона калина, 1995.— 238 с.
- Партицький О.* Давня історія Галичини // Хроніка 2000.— К.: Довіра, 1993.— С.14-48.
- Пархоменко Т.П.* Календарні звичаї та обряди Рівненщини.— Рівне, 2008.— 200 с.
- Повесть временных лет (подготовка текста Д.С.Лихачева; перевод Д.С.Лихачева и Б.А.Романова).— Москва — Ленинград: Изд-во АН СССР, 1950.— Ч.1.— 404 с.
- Писана керниця: Топонімічні легенди та перекази українців Карпат / Зібрав та впор. В.Сокіл.— Львів, 1994.— 206 с.
- Писаренко Ю.Г.* Велес-Волос в язичницькому світогляді Давньої Русі.— К.: Манускрипт, 1997.— 240 с.
- Підгір'янка М.* Для України вірно жиймо. Твори / Упоряд. і прим. В. Левицького.— Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009.— 784 с.
- Пісні родинного життя // Упоряд. Г.В. Довженюк.— К.: Дніпро, 1988.— 357 с.
- Плацинда С.П.* Словник давньоукраїнської міфології.— К.: Укр. письм., 1993.— 63 с.
- Повір'я.— К.: Т-во «Знання» України, 1992.— 48 с.
- Поліська дома. Фольклорнодіалектолог. збірник.— Луцьк, 1991.— Випуск 1.— 188 с.
- Попович М.В.* Мировоззрение древних славян.— К.: Наукова думка, 1985.— 168 с.
- Потебня А.А.* О купальских огнях и сродных с ними представлениях // Древности: Археологический вестник.— Москва, 1968.
- Пушик С.Г.* Дараби плывуть у легенду.— К.: Рад. письм., 1990.— 336 с.
- Пушик С.* Чугайстер: міфічний персонаж народної поезії Карпат // Народна творчість та етнографія. — 1994. — № 2-3.
- Рене Менар.* Мифы в искусстве старом и новом.— Москва: Молодая гвардия, 1992. — 284 с.
- Ромен Людмила.* Грім. Волхвема. (Філософсько-любовні цикли). Друга Скри-Жаль // Сонцелюбов, або Крамола. Трилогія.— Суми: ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2006.— 214 с.
- Ротери Г.К., Беннет Ф.М.* Золотой век амазонок.— Москва: Вече, 2004.— 288 с.
- Рыбаков Б.А.* Язычество древних славян.— Москва: Наука, 1981.— 608 с.
- Рыбаков Б.А.* Язычество древней Руси.— Москва: Наука, 1987.— 783 с.
- Савур-Могила. Легенди та перекази Нижньої Наддніпрянщини // Упоряд. В. Чабаненко.— К., 1990.— 261 с.
- Сахаров И.П.* Сказания русского народа.— Москва: Худ. л-ра, 1990.— 398 с.
- Силенко Лев.* Мага Віра.— Великобританія-США-Канада-Австралія-Західна Німеччина, 1991.— 832 с.
- Скуратівський В.Т.* Дідух: Свята українського народу.— К.: Освіта, 1995.— 272 с.
- Скуратівський В.Т.* Русалії.— К.: Довіра, 1996.— 734 с.
- Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-ти томах / Под ред. Н.И.Толстого.— Т.1: А-Г.— Москва: Междунар. отношения, 1995.— 584 с.; Т.2: Д-К.— Москва: Междунар. отношения, 1999.— 704 с. (Институт славяноведения и балканистики РАН).
- Славянская мифология: Энциклопедический словарь (Институт славяноведения и балканистики Российской Академии наук).— Москва: Элвис Лак, 1995.— 416 с.
- Слово о полку Игореве.— К.: Наукова думка, 1967.— 524 с.
- Сокіл В.* Народні легенди та перекази українців Карпат.— К.: Наукова думка, 1995.— 160 с.

- Сомів О.* Київські відьми // Огненний змії: Фантаст. твори укр. письменників XIX ст. — К., 1990.
- Сосенко К.* Різдво-Коляда і Щедрий Вечір.— К.: Укр. письм., 1994. — 286 с.
- Софронів В.* Свято весни.— Львів, 1926.— 48 с.
- Стефанович О.* Зібрані твори.— Торонто, 1975.
- Старицький М.* Як зустрічали кияни Новий рік у минулі віки // Дерево пам'яті: Книга укр. історичного оповідання.— Вип.2.— К.: Веселка, 1992.— С. 5-12.
- Стороженко О.* Марко Проклятий: Повість. Оповідання / Упоряд. П. Хропка. — К., 1989.
- Суцзов Н.Ф.* Символика славянских обрядов. — Москва: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 1996.— 296 с.
- Танцюра Г.* Весілля в селі Зятківцях.— К.: Редакція часопису «Народознавство», 1998.— 402 с.
- Тайлор Э.Б.* Первобытная культура / Пер. с англ. Д.А.Коропчевского; Предисл. и примеч. А.И. Першина.— Москва, 1989.— 573 с.
- Товстуха Є.С.* Українська народна медицина.— К.: Рось, 1994.— 350 с.
- Товстуха Є.С.* Кришталева чара...— К.: Сільські вісті, 1994.— 188 с.
- Товстуха Є.* Фітоетнологія українців.— Видавець: Українська академія оригінальних ідей, 2002.
- Токарев С.А.* Боги // Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2-х т.— Москва: Рос. энциклопедия, 1997.— Т.1.— С. 177-178.
- Толстая С.М.* Душа // Славянские древности: Этнолингвистический словарь. — Москва: Междунар. отношения, 1999.— Т.1.— С. 162-167.
- Три золоті слова: Закарпатські казки Василя Короловича. — Ужгород, 1968.
- Українознавство: Посібник / Уклад.: В.Я. Мацюк, В.Г. Пугач.— К., 1994.— 399 с.
- Українські билини.— К.: Либідь, 2003.
- Українські замовляння.— К.: Дніпро, 1993.— 309 с.
- Українські міфи, демонологія, легенди / Упоряд. М.К. Дмитренко.— К., 1992.— 144 с.
- Українські народні казки, легенди, анекдоти / Упоряд. Г. Сухобрус і В. Юзвенко. — К., 1957. — 544 с.
- Українські народні казки: Казки Гуцульщини.— Львів, 2003.
- Українські приказки, прислів'я і таке інше (Уклав М. Номис).— К.: Либідь, 1993.— 765 с.
- Українські перекази / Зібр. М.Возняк (репринтне видання 1944 р.).— К.: Абрис, 1993.— 120 с.
- Успенский Б.А.* Филологические разыскания в области славянских древностей / реликты язычества в восточнославянском культе Николая Мирликийского.— Москва: Изд-во Мос. ун-та, 1982.— 248 с.
- Фисун О.* У полі могила // Слово просвіти.— 23-29 квітня 2009 р.— Ч. 16.
- Фрезер Дж.* Золотая ветвь.— Москва: Политиздат, 1980.— 831 с.
- Фурдуй Р.* Скільки тисячоліть тризубу // Космос давньої України.— К., 1992.— С. 240-249.
- Часопис «Сварог».— К., 1995.— № 3.
- Чмихов М.О.* Від Яйця-райця до ідеї Спасителя.— К.: Либідь, 2001.— 432 с.
- Чубинський П.П.* Ангели на сходах Неба.— К.: Глобус, 1992.— 16 с.
- Чубинський П.П.* Мудрість віків (Укр. народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського): У 2-х кн.— К.: Мистецтво, 1995.— Кн. 1.— 224 с.; Кн. 2.— 224 с.
- Чумарна М.І.* Мандрівка в українську казку.— Львів: Каменяр, 1994.— 90 с.
- Чумарна М.* Тридев'яте царство.— Тернопіль: Богдан, 2007.
- Шаян В.* Великий Бог // Віра Предків Наших. — Гамільтон, Канада, 1987.— Т. I. — С.18-37.
- Шевчук В.О.* Мисленне дерево.— К.: Молодь, 1989.— 360 с.
- Шевчук О.* Великодня писанка.— К., 2004.
- Шилов Ю.О.* Брама Безсмертя.— К.: Український світ, 1994.— 384 с.
- Шинкарук В.І., Попович М.В.* Міфічні уявлення східнослов'янських племен // Історія філософії на Україні.— К., 1987.— Т.1.
- Шокало О.* Свято весни — Великдень; Свято літа — Маковія та ін. // Українознавство (посібник).— К., 1994.
- Шпоть О.С.* «Велесова книга» — як фрагмент з історії демократії.— К.: ПП «Коронатор», 2006.— 62 с.
- Шюре Э.* Великие посвященные.— Калуга, 1914. — Репринт. — Москва, 1990.

ЗМІСТ

<i>Зоряний шлях предків. Передмова</i>	5
Використана література	11
<i>Олександр Олесь. Заспів</i>	13
АЛКОНОСТ	15
<i>Про Алконоста.</i>	15
<i>Заповітне бажання.</i>	15
АМАЗОНКИ.	17
<i>Про амазонок.</i>	17
<i>Наталена Королева. Михайлик.</i>	24
<i>Євген Маланюк. Амазонки.</i>	27
<i>Яр Славутич. Амазонки</i>	28
АНГЕЛ.	29
<i>Для чого створені ангели (За Павлом Чубинським).</i>	29
<i>Ангел у службі на землі.</i>	29
<i>Замовляння.</i>	31
<i>Марія Прокопець. Ангел на землі</i>	31
<i>Ми не голуби, ми єсть ангели.</i>	34
<i>Ой на перший день да на Рождество.</i>	34
<i>Ангелчині ворота.</i>	34
АРЕЙ (Орей)	35
<i>Про Орея</i>	35
<i>Живосил Лютий. Меч Арея</i>	40
<i>Богдан Стельмах. Бог війни.</i>	40
АСКОЛЬДОВА МОГИЛА	41
<i>Наталена Королева. Аскольдова могила</i>	41
БАБА-ПОВИТУХА.	47
<i>Баба-повитуха та Мокошині заповіти</i> <i>(за Ладодою і Володимиром Куровськими)</i>	47
БАБА ЯГА	53
<i>Про бабу Ягу.</i>	53
<i>Василина Прекрасна</i>	58
<i>Антоніна Гармаш-Литвин. Сон-легенда</i>	66
<i>Оксана Лятуринська. Крушина.</i>	70
БАБИНЕ ЛІТО	71
<i>Про бабине літо.</i>	71
<i>Чому буває «бабине літо»</i>	71
<i>Марійка Підгірянка. Бабине літо</i>	72
БДЖОЛА.	73
<i>Про божу муху</i>	73
<i>Леонід Полтава. Про золотих бджілок</i>	77
<i>Марійка Підгірянка. Бджілко, витай!</i>	79

<i>Марійка Підгірянка. Грай, бджілко!</i>	79
<i>Богдан-Ігор Антонич. Бджола</i>	80
БЕРЕГІНЯ	81
Про берегинь	81
Золото берегинь	85
БЕРЕЗА	86
Про березу	86
В Вущатині на вигоні	87
У полі береза тонка, вісока	87
Хвалилася березонька	87
Молитва до Берези	88
<i>Богдан-Ігор Антонич. Смерть берези</i>	88
БІДА	89
Про двох братів	89
БІЛОБОГ	90
Про Білобога	90
Молитва-славлення	91
Кришталева гора	91
Лель та Леля	93
БЛАГОВІСНИК	94
Благовісник — володар сонця (<i>за Іваном Франком</i>)	94
Про благовіщення (<i>за Олександром Шокало</i>)	94
<i>Марійка Підгірянка. Благовіщення</i>	95
З народних джерел	95
БОВА КОРОЛЕВИЧ	96
Про Бову Королевича	96
Бова Королевич	96
БОГИ	106
Молитва до всіх богів	106
Боги — охоронці майбутньої матері <i>за Ладвою і Володимиром Куровськими</i>)	106
Про Вишніх Богів (<i>за Ладвою і Володимиром Куровськими</i>)	107
<i>Олександр Олесь. Хрещення України</i>	108
<i>Людмила Старицька-Черняхівська. Заспів</i>	109
Про Богів (<i>за Іваном Біликом</i>)	109
БОРТНИК	111
Про бортника (<i>За Іваном Просяником</i>)	111
Рай-дерево	111
БУНЯК	113
Про шолудивого Буняка	113
Шолудивий Буняк	113
Бунякове замчище	114
Польська легенда	115

ВЕЛЕС-ВОЛОС	116
Про Велеса.	116
Молитва-славлення	123
Сварог і Велес — охоронці майбутньої матері (за Ладюю і Володимиром Куровськими).	123
Олександр Олесь. Початки Києва.	124
Яна Яковенко. Про сивого Велеса	124
Викрадач чужої дружини	126
Улеся (За Іваном Просяником).	127
ВЕЛИКДЕНЬ	129
Про Великдень.	129
Великодні молитви-славлення.	136
Великодня ніч (за Степаном Килимником).	138
Чому пишуть писанки.	140
Чому розкрашують яйця.	140
З ким їсти паску.	141
Про писанку.	142
Ой вже недалечко	147
Марійка Підгірянка. Писанки	147
Леонід Глібов. Писанка	148
Марія Хоросницька. Великодня гра	148
Марія Хоросницька. Два кошечки	149
Іван Ірлявський (І. Рошко). Великдень.	149
Олекса Стефанович. На Великдень	149
Оксана Лятуринська. На Великдень	150
Оксана Лятуринська. Великодній передзвін	150
ВЕРБНА НЕДІЛЯ	151
Вербний тиждень (за Олександром Шокало).	151
Оксана Лятуринська. Вербовий котик.	151
Марія Чумарна. Вербна неділя.	152
Марія Хоросницька. Вербна неділя.	152
Ігор Калинець. Квітна неділя	152
ВЕРНИДУБ, ВЕРНИГОРА ТА ПРУТИВУС	154
Киріак — кобилячий син, Вернидуб, Вернигора та Прутивус	154
ВЕСЕЛКА	157
Про Веселку.	157
Велетень і дуга	157
Ніна Мудрик-Мриц. Веселка	158
Веселко, Веселко, дружко Зірниці	159
Людмила Кондрацька. Веселка	159
ВЕСНА	161
Про весну (за Степаном Килимником)	161
Молитви-славлення	162

<i>Оксана Лятуринська. Бай-казка</i>	162
<i>Богдан-Ігор Антонич. Зелена Євангелія</i>	168
<i>Іван Франко. Надійшла весна</i>	168
<i>Дніпрова Чайка. Весно, Весно, Весняночко</i>	169
<i>Веснянки</i>	170
<i>Лазар Баранович. Усім весна була красна</i>	171
<i>Марійка Підгірянка. Весна іде</i>	172
<i>Марійка Підгірянка. Гагілка</i>	172
<i>Марія Хоросницька. Гаїлка</i>	172
ВЕЧІРНИК, ПОЛУНОЧНИК І СВІТАНОК	173
ВИДИМО Й НЕВИДИМО	176
ВИРІЙ	178
Чують наші душі у Вирії (<i>за Ладодою і Володимиром Куровськими</i>)	178
<i>Людмила Ромен. Блукати в світі</i>	178
ВІДЬМА	180
Про відьму	180
Відьмацький Київ	186
<i>О. Сомів. Київські відьми</i>	188
Відьомська роса	198
Невміла відьма	198
Взнать, хто корову спортив і як їй допомогти	199
Порча відьмою корів	199
Відьма в образі кобили	199
Смітник — відьомське місце	199
Відьма не залишає слідів на снігу	200
Відьма	200
Чудові вуглинка	201
ВІЙ	203
Про Вія	203
Вій (<i>за Миколою Гоголем</i>)	209
ВІНОЧОК	213
Про віночок	213
<i>Марія Чумарна. Ой зів'ю вінок</i>	221
<i>Людмила Ромен. Ой, Дано, — Купайла!</i>	222
ВІТЕР	223
Про Вітер	223
Суд над Вітром	225
Вітер зятем	226
Про Сонце, Мороз і Вітер	227
<i>Василь Сухомлинський. Ласкавий Вітер і холодний Вітрюга</i>	227
<i>Василь Сухомлинський. Флейта і Вітер</i>	228
<i>Оксана Сенатович. Крила</i>	228
<i>Грицько Чупринка. Вітер</i>	229

<i>Богдан-Ігор Антонич. Ранній вітер.</i>	229
<i>Марійка Підгірянка. Вітер весни</i>	229
<i>Анна Лимич (Войнарович). Вітер</i>	229
Замовляння вітру.	230
ВОВК	231
Про вовка.	231
Нерозумні вівці (<i>за Іваном Біликом</i>)	232
<i>Василь Скуратівський. Свято вовків</i>	232
Майбутні друзі (<i>за Ладом і Володимиром Куровськими</i>)	233
<i>Ростислав Слободенюк. Вовк.</i>	234
ВОВКУЛАКА	235
Про перевертнів.	235
Звідки взялися вовкулаби.	239
Вовкулак старше відьми	240
<i>Василь Королів-Старий. Вовкулака Хреб.</i>	240
ВОГОНЬ	244
Про вогонь.	244
Походження небесного вогню.	244
Здибалися два вогні	245
Вогонь і вода.	245
Звідки взявся вогонь у кремені.	245
Замовляння до вогню в печі	246
<i>Грицько Чупринка. Цар-Огонь.</i>	246
<i>Василь Стус. Два вогні горять.</i>	247
ВОДА	248
Про воду	248
Цариця загадкова.	250
Замовляння.	255
<i>Марія Чумарна. Замовлянка.</i>	256
ВОДЯНИК	257
Про водяника.	257
Скарби водяника	263
Жертви водяникові	264
З народних джерел	265
ВОЗНЕСІННЯ	267
Про вознесіння	267
<i>Богдан-Ігор Антонич. Ascensio domini (Вознесення).</i>	267
ВОЛОШКИ	268
Волошка — квітка волошебна!	268
<i>Оксана Лятуринська. Волошки, волошки, волошки...</i>	269
ВОЛХВИ	270
Про волхвів	270
<i>Антоніна Гармаш-Литвин. Єднання двох — велика сила.</i>	277

Смерть Олега	278
Таїна береглася пильно (<i>за Ладю і Володимиром Куровськими</i>)	279
Волхвівські письмена (<i>за Ладю і Володимиром Куровськими</i>)	281
Людмила Ромен. Стою на схід сонця	282
ВОЛХ ВСЕСЛАВИЧ	283
ВОЛЬГА ВОЛХВ	285
Вольга	285
Микула і Вольга	287
ВОРОН	289
Ворон Воронович	289
Про ворона	289
Ворона і гадина	290
Ворон і лисиця	291
ГАМАЮН	292
Віще пророцтво	292
ГОЛУБ	293
Про голуба	293
Голуб — вісник Духа Сонця	294
Туман сивий по долині	294
ГРАДІВНИК	295
Про градівника	295
Демони-гонимарники	295
Хто хоче градівником стати	296
ГРІМ	298
Про грім	298
Як посварилися Бог з чортом	298
Ростислав Слободенюк. Гроза	299
ДАЖБОГ	300
Про Дажбога	300
Молитви-славлення	309
Материнська молитва	310
Дитячі молитви (<i>за Ладю і Володимиром Куровськими</i>)	310
«Да стануть вони, яко дзеркало!»	312
Євген Маланюк. На чорноті розгойданих борів	312
Ще Дажбог і на світ не благословляв (<i>за Іваном Біликом</i>)	313
Похорон богів (<i>за Іваном Біликом</i>)	313
Чого море солоне	313
Людмила Ромен. В Дажбога Отця	316
Євген Товстуха. Підвівсь Дажбог	316
ДАНА	317
Про Дану	317
Молитви-славлення	322
Молитва-замовляння	322

Богиня Дана — охоронець майбутньої матері (за Ладвою і Володимиром Куровськими)	323
Дана-Дойна	323
Людмила Ромен. Замовляння води	324
ДЕРЕВА	325
Священні дерева	325
Райське деревце над раєм стояло	326
Ой в саду-саду вишня стояла	326
Дочко ж моя, тополе моя	327
Богдан-Ігор Антонич. Вільхи	328
ДЕРЕВО ЖИТТЯ	329
Про дерево життя	329
Ой, як то ще було з Нащада Світа	332
Над морем глибоким	332
Запалилася вишня-черешня од Сонця (за Олександром Шокало)	333
ДИВОГЛЯД	334
Як стали гори Медобори	334
ДІВАННА	336
Про Дівич-Діванну. Рожаниці	336
Замовляння-оберіг	341
Ладині роси (за Ладвою і Володимиром Куровськими)	341
ДІДО-ВСЕВІДО	346
Про Пливунчика	346
ДІДУХ	354
Про Дідуха	354
Молитви-славлення	359
ДІДЬКИ	360
Про дідьків	360
Василь Королів-Старий. Дідько	362
ДОБРИНЯ	367
Перший бій Добрині зі Змієм	367
Другий бій Добрині зі Змією	369
ДОЛЯ	373
Про Долю	373
Прадерево світу роздаровує Долю	374
Молитва-славлення	374
Доля-Матінка — охоронець майбутньої матері (за Ладвою і Володимиром Куровськими)	374
Щастя-Доля	374
Дві долі	376
Сидит соловій на тополі	377
Ой Доле ж ти, Доле...	377
Людмила Ромен. Ти, Місяцю-князю	377

<i>Марійка Підгірянка. Преси нам долі</i>	378
<i>Марійка Підгірянка. Недоля</i>	378
ДОМОВИК	379
Про Домовика	379
Домовикова колиска	383
Ведмідь проти домовика	384
Зносок-біда	385
<i>Лідія Шевело. Домовик</i>	385
Замовляння до домовика	385
З народних джерел	385
ДОРОГИ	389
Про дороги	389
Легенда про дві дороги	395
<i>Богдан-Ігор Антонич. Дороги</i>	397
ДОЩ	398
Чого дощ іде, як косять	398
<i>Василь Струтинський. Як народжується дощ</i>	398
Іди, іди, дощику	399
<i>Павло Грабовський. Сонечко та Дощик</i>	399
<i>Василь Стус. Накликання дощу</i>	400
<i>Андрій Малишко. Дощик</i>	400
<i>Ліна Костенко. Дощ полив, і день такий полив'яний</i>	400
<i>Марія Чумарна. Іди, іди, дощику</i>	401
<i>Людмила Ромен. Небесний дощ</i>	401
<i>Людмила Ромен. Я не лише слова!</i>	402
З народних джерел	402
ДРЕМА	404
Ой там Дрема кудель пряла (<i>за Марією Чумарною</i>)	404
Ой ходить Сон коло вікон	404
ДУБ	405
Дуб — особливо священне дерево	405
Старий дуб і діброва	406
Іванів дуб	406
Якби усі-усі моря	407
Пожертва дубу (<i>за Іваном Біликом</i>)	407
Замовляння	407
<i>Богдан-Ігор Антонич. Віщий дуб</i>	408
<i>Богдан-Ігор Антонич. Знак дуба</i>	408
ДУХ	410
Про духів	410
<i>Антоніна Гармаш-Литвин. Сила Духу</i>	411
<i>Людмила Ромен. Виходжу я з двору</i>	412
ДУША	413

Подорожі по тому світу	413
<i>Галя Мазуренко. Душа де? Душі нема</i>	418
ДЯТЕЛ.	419
Про дятла.	419
Чому чоловік став дятлом	419
ЖАЙВОРОНОК	420
Про жайворонка.	420
<i>Оксана Лятуринська. Двадцять другого березня.</i>	420
<i>Віра Лебедова. Жайворонок</i>	421
ЖАР-ПТИЦЯ	422
Про Жар-птицю.	422
Про Жар-птицю та вовка	422
ЗАКОСИЧЕННЯ (<i>за Ладом і Володимиром Куровськими</i>)	427
ЗАЛІЗНА БАБА	430
ЗАЛІЗНОНОСА БАБА	431
ЗДВИЖЕННЯ.	434
Про Здвиження (<i>за Олексою Воропаєм</i>)	434
<i>Марія Чумарна. Здвиження</i>	434
ЗЕЛЕНІ СВЯТА.	435
Про Зелені свята.	435
<i>Оксана Лятуринська. Лепеха</i>	435
<i>Богдан-Ігор Антонич. Зелені свята.</i>	436
<i>Марія Чумарна. Зелені свята</i>	436
<i>М. Маморський. Зелені свята</i>	436
ЗИМА	437
Про Зиму (<i>за Степаном Килимником</i>)	437
<i>Юрій Дараган. Дажбог лякає білі коні</i>	438
<i>Олена Леонтович. Три сестриці</i>	438
<i>Леся Храплива. Зимова казка.</i>	439
Он зима наша біла	440
<i>Дніпрова Чайка. Зима білокрила</i>	440
<i>Леся Українка. Узимку</i>	441
<i>Леонід Глібов. Зимня пісенька</i>	441
ЗІЛЬНИК ЗОЛОТА	442
Про Зільника Золоту	442
ЗІРКИ	447
Про зоряне небо	447
Як вийшли на небі зорі «Віз».	452
Курашка	452
Відьма ховає зорі.	453
<i>Оксана Лятуринська. Сім зірок, одне весельце</i>	453
<i>Марійка Підгірянка. Місяць і зірки.</i>	453
<i>Марійка Підгірянка. Зоряні ночі.</i>	453

З народних джерел	454
ЗЛИДНІ	458
Про злидні	458
<i>Василь Королів-Старий. Злидні</i>	<i>459</i>
ЗМІЙ ГОРИНИЧ	464
Про Змія Горинича	464
Кирило Кожум'яка	470
Дерев'яний змій (<i>за Іваном Біликом</i>).	473
<i>Микола Воробйов. Хатній змій</i>	<i>474</i>
ЗОЗУЛЯ	475
Про зозулю	475
Походження зозулі	475
Ой, ти, зозуленько, ти, рябенькая пташко	476
<i>Богдан-Ігор Антонич. Зозуля</i>	<i>476</i>
ЗОЛОТЕ ЯЄЧКО	477
ЗОРЯ	479
Як Дажбог до сестри сватався	479
Слалася зоря до місяця	480
Богиня зоря (<i>за Іваном Нечуєм-Левицьким</i>)	480
Казка про зіроньку	481
<i>Людмила Ромен. Добрий вечір, Зіронько вечорова</i>	<i>482</i>
<i>Марійка Підгірянка. Розмова Зірки з місяцем</i>	<i>482</i>
<i>Марійка Підгірянка. Сонечко, Божа дитинка</i>	<i>483</i>
ІЛЛЯ МУРОМЕЦЬ	484
Зцілення Іллі Муромця	484
Три поїздки Іллі Муромця	488
Про Іллю Муромця і Солов'я-Розбійника	489
КАЛИНА	498
Про калину	498
Калинова сопілка	499
<i>Оксана Лятуринська. Калина</i>	<i>500</i>
КАМ'ЯНА ДЕРЖАВА	501
КВІТИ	509
Про ружу, мальву і півонію	509
<i>Оксана Лятуринська:</i>	
Підсніжник	510
Дзвіночки	510
Соняшники	510
Соняшник	510
Чорнобривці	510
Братки	511
Чорнобіль	511
Кмин	511
Вишневий цвіт	511

Ряст	511
Конюшина польова	512
Цвіт липи	512
Мак	512
Жоржини	512
Мальви	513
Красольки	513
Ясмин	513
Стокротка	513
Зозульчині черевички	514
Ліщина	514
Вітрянки	514
Медунка	514
Фіялки	515
Конвалії	515
Незабудька	515
Барвінок	515
Крокус	515
Гіяцинт	515
<i>Василь Сухомлинський. Квітка Сонця</i>	<i>516</i>
<i>Богдан-Ігор Антонич. Соняшник</i>	<i>516</i>
Райське деревце над раєм стояло	516
КІНЬ	517
Про коня	517
Кінь-Горбіньок	518
Кобиляча голова	519
Кінська голова	523
КІТ	525
Про кота	525
Чого кіт мурчить	525
Гра «Сірий кіт»	526
<i>Іван Крип'якевич. Кіт і миша</i>	<i>526</i>
Ой піди ж ти, кицю	526
<i>Оксана Лятуринська. Кіт і горобець</i>	<i>527</i>
<i>Микола Вінграновський. Чорний кіт</i>	<i>527</i>
КОЛОДІЙ	528
Коляда	533
Про Коляду і Святий вечір	533
Молитва-славлення	543
Колядування (<i>за Миколою Гоголем</i>)	543
Дід, баба і вовк-колядник	543
Коляда-божич — охоронець майбутньої матері (<i>за Ладодою і Володимиром Куровськими</i>)	546

Стародавні колядки	547
Коляда — празник в честь світлих богів	548
<i>Богдан Лепкий</i> . Святий вечір	550
<i>Марійка Підгірянка</i> . Під Святий Вечір	551
<i>Марійка Підгірянка</i> . Колядочка	551
<i>Марійка Підгірянка</i> . Колядка	552
<i>Марійка Підгірянка</i> . Чи спиш, чи чуєш, Мати убога...	552
<i>Ніна Мудрик-Мриц</i> . Ой ішла Колядка	552
<i>Олег Ольжич</i> . Тісно увечері	553
<i>Леся Храплива</i> . Завітала до нас Коляда	553
<i>Богдан-Ігор Антонич</i> . Коляда	553
<i>Марійка Підгірянка</i> . Бажання по коляді	553
КОРОЧУН	555
Про Корочуна	555
<i>А. Ремізов</i> . Корочун	555
КОТИГОРОШКО	557
КОЩІЙ БЕЗСМЕРТНИЙ	566
Про Коція Безсмертного	566
Іван Богданець	568
КРАСНОСВІТ	580
КУПАЛО	584
Про Купало	584
У день на Купала	592
Купальська ніч — це чарівна ніч	593
Купайло — охоронець майбутньої матері <i>(за Ладодою і Володимиром Куровськими)</i>	594
Сьогодні Купала <i>(за Іваном Біликом)</i>	594
Про Марену	597
Коло Мариноньки ходили дівоньки	601
Ой, Купалочка купалася	601
На свято й Йвана	601
<i>Богдан Кравців</i> . Купала	601
<i>Марія Чумарна</i> . Купала	602
<i>Людмила Ромен</i> . Купальська ніч	602
<i>Анна Лимич (Войнарович)</i> . На Івана-Купала	602
КВІТКА ПАПОРОТІ	603
Цвіт папороті	603
<i>Федір Заревич</i> . Чудний цвіт	606
<i>Хома Купрієнко</i> . Як нажито, так і прожито	608
Цвіт папороті — це Дар Божий <i>(за Ладодою і Володимиром Куровськими)</i>	617
<i>Дніпрова Чайка</i> . Під самого Купала	620
<i>Яків Щоголев</i> . Ніч під Купала	620

КУРКА	622
Про курку	622
Курочка-рябушечка	623
ЛАДА	625
Про Ладу	625
Молитви-славлення	633
Матінки наші — Лада і Мокоша <i>(за Ладодою і Володимиром Куровськими)</i>	633
Велика суть Роду Світлого <i>(за Ладодою і Володимиром Куровськими)</i>	634
Ключик і шкатулочка	635
Лада — це наша Мати-Земля <i>(за Степаном Килимником)</i>	636
Ой ти, Сонечко	637
Євген Маланюк. Знаю — медом сонця, ой Ладо	637
Богдан Кравців. Лада	637
Богдан Кравців. Солоденькій нашій Ладі	637
Богдан Кравців. Колядка для Лади	638
ЛАДО	639
Про Ладо	639
Небесна квітка	641
Гей, око Лада	641
Ладо моє, Ладо	642
Велике таїнство зачаття <i>(за Ладодою і Володимиром Куровськими)</i>	642
З народних джерел	643
Людмила Ромен. Ой шуміло красне море	643
ЛАСТІВКА	644
Про ластівку	644
Антоніна Гармаш-Литвин. Дівчина-ластівка	644
ЛЕЛЕКА. БУЗЬОК. ЖУРАВЕЛЬ	646
Лелеко-лелеко, до осені далеко	646
Оксана Лятуринська. Летять лелеки	646
Про бузька	646
Білий лелега <i>(за Іваном Просяником)</i>	647
Про журавлів	649
Ой летіли журавлі	649
Журавлики-журавлі	650
Степан Пушик. Золотий човник	650
Борис Мозолевський. Розляглися степи на всі сторони	650
Марійка Підгірянка. Журавель	650
ЛЕЛЯ	651
Про Лелю	651
Антоніна Гармаш-Литвин. Співень	657
Свято весни <i>(за Василем Софронівим)</i>	659
Лельник <i>(за Ладодою і Володимиром Куровськими)</i>	659

Леля — опікунка богині Лади (за Ладюю і Володимиром Куровськими)	662
Золоті ключики	663
ЛЕЛЬ-ПОЛЕЛЬ	664
Про Лель-Полеля	664
Чарівна сопілка	666
Полель запалює у душах священний вогонь вічної любові (за Ладюю і Володимиром Куровськими)	668
О. Островський. Снігурка	669
ЛЕТЮЧИЙ КОРАБЕЛЬ	670
ЛИСА ГОРА	678
Про Лису гору	678
Відьми й відьмаки — то півміфічні істоти (за Іваном Нечуєм-Левицьким)	682
Лиса гора	686
ЛІСОВИК	687
Про Лісовика	687
Олекса Стефанович. Лісун	690
Лідія Теплицька. Лісовик-чарівник	691
З народної демонології	691
ЛІТАВИЦЯ	695
Про Літавицю	695
Василь Королів-Старий. Літавиця	695
ЛІТО	700
Літо — се молода дівчина (за Павлом Чубинським)	700
Літо (за Іваном Нечуєм-Левицьким)	700
Іда Островська. Сонце грає-виграває	700
Марія Чумарна. Літо	701
Валентина Лотоцька. Про літо	701
Марійка Підгірянка. Літо	701
ЛЮДИНА-ПЕС	702
Про людину-пса	702
Марко Сучченко	702
ЛЬОДЯНЕ ЦАРСТВО	706
Бібліографія	708

Літературно-художнє видання
Серію «Керниця» засновано 2005 року
ПОПУЛЯРНА УКРАЇНСЬКА МІФОЛОГІЯ
У двох книгах
Книга перша

Автор та упорядник *Валерій Войтович*

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактори *Марія Козяр, Наталія Корнійчук*
Художник *Ростислав Крамар*
Комп'ютерна верстка *Валерія Войтовича, Ірини Демків*

Підписано до друку 10.04.2013. Формат 84×108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 76,44+5,04. Умовн. фарбо-відб. 76,44+20,16 (вкл.).

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34А, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 9789661012607

9 789661 012607